ds. J. de Bruin, preek over Zondag 2 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 22 januari 2023.

Votum en groet.

Zingen: Psalm 116:1:
God heb ik lief; want die getrouwe HEER
Hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen;
Hij neigt Zijn oor, 'k roep tot Hem, al mijn dagen;
Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij keer op keer.

Schriftlezing: 2 Koningen 22 vs. 1 t/m 13:
1 Josia was acht jaar oud toen hij koning werd, en regeerde een en dertig jaar te Jeruzalem; de naam zijner moeder was Jedída, een dochter van Adája, van Bozkath.
2 En hij deed wat recht was in de ogen des HEEREN, en hij wandelde in al den weg van zijn vader David en week niet af ter rechter- noch ter linkerhand.
3 Het geschiedde nu in het achttiende jaar van den koning Josía, dat de koning den schrijver Safan, den zoon van Azália, den zoon van Mesullam, zond in het huis des HEEREN, zeggende:
4 Ga op tot Hilkía, den hogepriester, opdat hij het geld besomme dat in het huis des HEEREN gebracht is, hetwelk de wachters des dorpels van het volk verzameld hebben;
5 En dat zij dat geven in de hand der verzorgers van het werk, die besteld zijn over het huis des HEEREN; opdat zij het geven aan degenen die het werk doen dat in het huis des HEEREN is, om de breuken van het huis te beteren;
6 Aan de timmerlieden en de bouwlieden en de metselaars, en om hout en gehouwen stenen te kopen om het huis te beteren.
7 Doch er werd met hen geen rekening gehouden van het geld dat in hun hand geleverd was, want zij handelden trouwelijk.
8 Toen zeide de hogepriester Hilkía tot Safan, den schrijver: Ik heb het Wetboek in het huis des HEEREN gevonden. En Hilkía gaf dat boek aan Safan; die las het.
9 Daarna kwam Safan, de schrijver, tot den koning en bracht den koning bescheid weder, en hij zeide: Uw knechten hebben het geld dat in het huis gevonden was, samengebracht en hebben het gegeven in de hand der verzorgers van het werk, die besteld waren over het huis des HEEREN.
10 Ook gaf Safan, de schrijver, den koning te kennen, zeggende: De priester Hilkía heeft mij een boek gegeven. En Safan las dat voor het aangezicht des konings.
11 Het geschiedde nu als de koning de woorden des Wetboeks hoorde, dat hij zijn klederen scheurde.
12 En de koning gebood Hilkía, den priester, en Ahíkam, den zoon van Safan, en Achbor, den zoon van Michája, en Safan, den schrijver, en Asája, den knecht des konings, zeggende:

13 Gaat heen, vraagt den HEERE voor mij en voor het volk en voor het ganse Juda, over de woorden dezes boeks dat gevonden is; want de grimmigheid des HEEREN is groot, dewelke tegen ons aangestoken is, omdat onze vaderen niet gehoord hebben naar de woorden dezes boeks, om te doen naar al wat voor ons geschreven is.

Zingen: Psalm 9:4:
Want, naar Uw allerheiligst recht,
Hebt Gij mijn twistgeding beslecht;
En, op Uw hogen troon gezeten,
Deedt Gij, o Rechter, 't vonnis weten.

Lezing van de 10 geboden des Heeren:
Toen sprak God al deze woorden, zeggende:
Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.
1.Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
2.Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken, *van hetgeen* dat boven in den hemel is, noch *van hetgeen* dat onder op de aarde is, noch *van hetgeen* dat in de wateren onder de aarde is.
Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde *lid* dergenen die Mij haten;
En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.
3.Gij zult den Naam des HEEREN uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden die Zijn Naam ijdellijk gebruikt.
4.Gedenk den sabbatdag, dat gij dien heiligt.
Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen;
Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods; *dan* zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, *noch* uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is;
Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee, en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den sabbatdag, en heiligde denzelven.
5. Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat u de HEERE uw God geeft.
6. Gij zult niet doodslaan.
7. Gij zult niet echtbreken.
8. Gij zult niet stelen.
9. Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
10.Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is.

Zondag 2 van de Heidelbergse Catechismus:

Vraag 3 Waaruit kent gij uw ellende?

Antw. Uit de Wet Gods.

Vraag 4 Wat eist de Wet Gods van ons?

Antw. Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Matth. 22:37-40: ‘Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten.’

Vraag 5 Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

Gebed.

Zingen: Psalm 25 vs. 8, 9 en 10:
Vers 8:
Zie op mij in gunst van boven;
Wees mij toch genadig, HEER;
Eenzaam ben ik en verschoven:
Ja, d' ellende drukt mij neer.
'k Roep U aan in angst en smart;
Duizend zorgen, duizend doden
Kwellen mijn angstvallig hart;
Voer mij uit mijn angst en noden.
Vers 9:
Sla op mijn ellenden d' ogen,
Zie mijn moeite, mijn verdriet;
Neem mijn zonden, uit meêdogen,
Gunstig weg, gedenk die niet.
Zie mijn haters, daar 't getal
Vast vermeêrt van die mij vloeken,
En die rusteloos mijn val,
Heet en wrevelmoedig zoeken.
Vers 10:
Hoed mijn ziel, en red z' uit noden;
Maak mij niet beschaamd, o HEER,
Want ik kom tot U gevloden.
Laat d' oprechtheid meer en meer,
Met de vroomheid, mij behoên;
'k Wacht op U in mijn ellenden.
Laat Uw hand, in tegenspoên,
Israël verlossing zenden.

Preek:
Geliefde gemeente, van koning Josia staat beschreven, dat hij een Godvrezende koning was. Hij deed wat recht was in de ogen van de Heere. Hij kende een grote liefde tot de Heere en Zijn dienst, omdat de Heere Zijn liefde in zijn hart had uitgestort. Daarmee had hij ook een grote liefde tot het huis des Heeren. We hebben samen ook gelezen, hoe hij op een bepaald moment de opdracht gaf om de tempel een opknapbeurt te geven. Terwijl dat werk begonnen was, werd in de tempel het Wetboek gevonden. Dat Wetboek dat Mozes zelf geschreven had, en dat een plaats gekregen had in de Ark des Verbonds. Daarin stonden de 10 geboden beschreven en ook alle andere Wetten, die wij vinden in de eerste boeken van Gods Wet, in met name het boek Deuteronomium.

Toen de hogepriester dit Wetboek had gevonden, bracht hij het bij de koning, en werd er voor het aangezicht van de koning uit die Wetten voorgelezen. Zoals vanmorgen de Heilige Wet is voorgelezen, aan jullie jongens en meisjes, ouderen en jongeren, hier in de kerk en ook thuis als je mee mag luisteren. Hoe heb je daaronder gezeten? Het is zo gewoon hè? Toen sprak God al deze woorden, en dan komen de tien geboden, zondag aan zondag. Ouderlingen, hoe leest u ze? Hoe leest u ze voor? Als ik naar mijn eigen leven kijk gemeente, heb ik er ook zo dikwijls 'zomaar' onder gezeten.

Maar zijn er in de gemeente ook mensen, die onder het horen van de Wet van God, iets kennen van wat ik bij Josia lees? Toen scheurde hij zijn klederen. Neen, dat betekent niet, dat je hier in de kerk letterlijk je kleren kapot moet scheuren. Maar is je hart gescheurd, onder de ernstige prediking van de Wet? Waarom scheurde Josia zijn kleren, jongens en meisjes, waarom scheurde hij de prachtige koningsmantel helemaal kapot? Onze kanttekenaren zeggen: Tot een bewijs en getuigenis van zijn droefenis, zo over de zonden van het gehele land, begaan tegen de Wet van God, alsook van de vrees der straffen die in het Wetboek gedreigd waren.

Weet je wat je daar kunt zien? Koning Josia heeft in zijn leven geleerd, wat de geestelijke betekenis van de Wet is. Hij heeft gezien hoe erg het is, om tegen die Wet van God te zondigen. En hij heeft ook geleerd in zijn leven, wat hij daarmee verdiend heeft. Want we hebben het samen gelezen in vers 13b: 'Want de grimmigheid des HEEREN is groot, dewelke tegen ons aangestoken is, omdat onze vaderen niet gehoord hebben naar de woorden dezes boeks, om te doen naar al wat voor ons geschreven is.'

Daarbij zijn wij gekomen bij de eerste functie van de heilige Wet, waar we over willen nadenken vanuit zondag 2. We schrijven als thema boven de preek: De functie van de Wet van God, tot kennis van uw ellende.
Twee gedachten: We staan eerst stil bij de geestelijke betekenis van de Wet, en vervolgens bij de ootmoedige belijdenis door de Wet.

Wat heeft de leerling toch helder onder woorden gebracht in zondag 1 wat zijn enige troost is, beide in leven en sterven.

Hoe bent u in de achterliggende week met deze woorden bezig geweest? Zeg jongere, heeft de Heere je van de week nog in de stilte van je slaapkamer gevonden, met de woorden van zondag 1? Wat is *mijn* enige troost? Oudere, hebt u er nog wat troost uit mogen halen in de achterliggende week? Of bleef dit troostboek dicht? En denk je opeens vanmorgen: o ja, zondag 2. Dat is niet zo'n best teken hè? We reizen toch naar de eeuwigheid, lieve gemeente, en het moet hier toch gebeuren? Het houdt toch bij zondagavond niet op? Kom, wat is je enige troost, beide in leven en sterven?

Mag je het eigendom van Christus zijn? Begeer je het eigendom van Christus te zijn? Mag je je gekocht weten door Zijn bloed? Begeer je gekocht te zijn door Zijn bloed? Is de belijdenis in je hart geboren met Ruth: 'Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God?' Al durf je misschien nog niet met zoveel woorden te zeggen, dat Die grote God om de verdienste van Christus' wil, ook mijn God en Vader geworden is. Hoewel dat een grote rijkdom is, die te verkrijgen is. Om nou te mogen weten onder die trouwe liefdevolle zorg van Vader te mogen leven, dag in, dag uit. Dat is leven. Om door de Heilige Geest stapje voor stapje geleid te worden in de grazige weiden van het Woord, Die je steeds meer en steeds dieper wil verzekeren, dat je op weg bent naar het eeuwige leven. Wat een troost!

Dat hebben we vorige week ook gehoord. Hoe die leerling en hoe Gods kinderen daarom komen, en hoe een zondaar tot die troost mag komen. Dan komen we bij die drie stukken terecht, die echt gekend worden in het leven van alle ware gelovigen. Ten eerste: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten tweede: hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde en ten derde: hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

Nu gaan wij eerst nadenken vandaag en de komende zondagen over dat eerste stuk: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ja, ik heb het in het gebed eigenlijk ook al een klein beetje verwoord. Ik kan mij best voorstellen jongelui, dat je zegt: Ja dominee, nou gaat het over de ellende. Nu gaat het over de zonde. Nu gaat het over de Wet en over de overtreders van de Wet. Wat zit daar nu voor troost in? Hoort dat eerste stuk nu ook echt bij die enige troost, beide in leven en sterven? Ik zou eerder zeggen: het begint pas bij het tweede stuk, als de verlossing voor je een werkelijkheid gaat worden. Dat is troost. Maar de kennis van de ellende uit de Wet van God? Zit daar enige troost in? Hoort die ontdekking aan je zonde ook bij die enige troost, beide in leven en sterven?

Ja, gemeente, die hoort er helemaal bij. Dat is nu het geheim van het geloofsleven. Het klinkt eigenlijk als een paradox, als een schijnbare tegenstrijdigheid. Ellende, troost; het hoort helemaal bij elkaar. Hoe moet je dat nou zien? Nou, heel eenvoudig. Hoe meer je je ellende leert kennen, hoe rijker de troost wordt, die in Christus te vinden is. Daarom gaat de Heilige Geest in het leven van een zondaar de Wet een plaats geven, zodat je de geestelijke betekenis van de Wet leert verstaan.

Want door de kennis van je ellende zul je bij Christus terechtkomen. En daarom, de oprechte kennis van de zonde is echt noodzakelijk, om Christus te leren kennen tot zaligheid van je ziel. Daarom is er bevindelijke geloofskennis van je zonde nodig, moet er over de zonde gepreekt worden, moet er over de ellende gepreekt worden, en over de Wet gepreekt worden. Ja, wat is die ellende precies? Ellende heeft alles met je zonde te maken. Laten we nou niet doen, alsof wij geen zondaren zijn. Wij zitten hier allemaal als grote zondaren. Meer zijn we niet.

Wij bevinden ons in een ellende, namelijk dat we door onze zonden een scheiding hebben teweeggebracht tussen God en ons hart. God is ons Deel niet meer, zoals het was in het paradijs. Wij zijn buitenstaanders en buiten dat Koninkrijk van God gekomen. Dat heeft God niet gedaan, maar dat hebt u gedaan, dat heb jij gedaan en dat heb ik gedaan. Wij hebben gezondigd tegen God, en wij hebben de band met God doorgebroken. Ik weet het, het is een aangrijpende boodschap. En elke keer moet dat weer gepreekt worden.

Maar echt, lieve gemeente, we zijn niet meer dan vol van zonden. En elke keer moeten wij, de een sterker en de ander minder sterk, de gevolgen van de zonde in dit leven ervaren. O, dat je toch eens zou geloven, hoe ellendig je eraan toe bent! Kom gemeente, kent u uw ellende? Ken jij je ellende? Als je dat echt leert kennen, dan ben je in aanraking gekomen met God. Waar begint het geestelijk leven? Weet u dat? Ja, zegt iemand, met de kennis van de ellende. Neen, neen.

Weet u waar het geestelijke leven begint? Met de kennis van God. Hoe zou je anders weten wat zondigen is tegen God? Lees de 1e bladzijde maar van de Institutie van Calvijn: Wat is de ware godsdienst? Godskennis en zelfkennis. Dat gaat samen op. Je kan jezelf niet leren kennen, als je God niet kent. Daarom begint het in het leven met de kennis van God. God gaat tot je spreken, Maar hoe gaat God tot je spreken? Door Zijn Zoon. Neen, dat heb je in het geestelijk leven niet direct helder, maar het is wel zo.

Je hoort het nogal eens zeggen: het geestelijk leven begint niet met Christus. Dat begrijp ik wel, vanuit de zondaar gezien. Maar vanuit God gezien, begint het wel met Christus. Hoe zou God ooit met een zondaar buiten Christus kunnen gaan spreken? Daarom ga ik u een heerlijk geheim vertellen. Als de Heere begint te werken in je leven, en je komt in aanraking met de heilige Wet van God, en je gaat leren dat je zonde bent voor God, ja, dan ga je ook ervaren dat God er is, en dat je tegenover die God een zondaar bent.

Maar weet je Wie dat doet? Wie leert een zondaar zijn zonde kennen door de Wet? De Heere Jezus. Wist je dat? Nee, dat heb je in het begin niet helder, daar kom je later wel achter. Want wat staat er in vraag en antwoord 4? Wat eist de Wet Gods van ons? Dat leert ons *Christus* in een hoofdsom.

Zal ik het vanuit de Bijbel eens duidelijk maken, jongelui, hoe het begint in het geestelijk leven? Ik zal je twee voorbeelden geven. We kennen allemaal wel Saulus van Tarsen, die op weg was naar Damascus om de christenen te doden. Hij is nooit als een vervolger in Damascus aangekomen. Want vlak voor de poorten van Damascus, kwam dat heldere licht uit de hemel, weet je wel? Toen viel hij van zijn paard af op de grond en werd blind. Toen hoorde hij een stem vanuit dat licht. En die stem zei: 'Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?'

Dat was een heel ontdekkende vraag. Daarmee werd Saulus in één ogenblik voor de heilige Wet geplaatst, en werd hij zondaar voor God, gemeente. Maar Wie deed dat? Wie sprak tot Saulus van Tarsen? Welnu, als hij gaat vragen: 'Heere, Wie zijt Gij?' Dan zegt Diezelfde Persoon: 'Ik ben Jezus Die gij vervolgt.' Kende hij toen de Heere Jezus als Zaligmaker? Welnee, hij kwam in zijn ellende terecht. De ellende werd een werkelijkheid voor hem. Hij werd een groot beest bij God. Hij werd de grootste der zondaren. Drie dagen en drie nachten heeft hij daarin geworsteld en gebogen. Maar het was wel Christus, Die als de hoogste Profeet en Leraar hem ontdekt aan zijn zonde.

Het tweede voorbeeld: Johannes 4. Daar zit de Heere Jezus bij een put, midden op de dag. Het is bloedheet en Hij is vermoeid. Slapen doet Hij niet, jongens en meisjes, maar Hij wacht. Dat is ook zo'n wonder hè? De Heere wacht op een grote zondares. Daar komt ze, midden op de dag, die Samaritaanse vrouw. Dan begint Hij een gesprek over dat water; ik laat dat maar rusten. Maar uiteindelijk komt Hij bij dat punt, om deze vrouw te ontdekken aan haar zonde, met één zin: 'Haal uw man.' Met die enkele woordjes komt haar ganse leven bloot te liggen, en word zij zondares voor God. Wie heeft die Samaritaanse vrouw ontdekt aan haar zonden? Christus, als de grote Profeet en Leraar.

Zie u wel dat het waar is? Dat leert ons Christus in een hoofdsom. Die Samaritaanse vrouw heeft dat ook ervaren, en ze heeft er ook licht over gekregen. Want als Christus Zich dan ook als de Messias aan haar geopenbaard heeft, gaat ze terug naar Samaria, en gaat ze vertellen wat Hij aan haar ziel gedaan heeft. En waar begint ze dan mee te getuigen? Dan begint ze niet gelijk te zeggen: 'Jezus is mijn Verlosser.' Dat was wel zo, maar dan zegt ze: 'Komt, ziet een Mens Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?'

Ziet u wel, deze vrouw heeft het begrepen. Later heeft ze daar licht over gekregen. Toen al, bij dat begin, was het Christus Die mij ging ontdekken aan mijn zonde. Kijk gemeente, als de Heere Jezus dat zo gaat doen in het leven van een zondaar, ligt dat in het begin van het geestelijk leven nog helemaal verborgen. Dan werkt de Heere Jezus ook heel ordelijk door Zijn Woord en door Zijn Geest. Dan gaat Hij je kennis van God geven, om je te leren wie je zelf tegenover Die God bent. Dat doet Hij door je de geestelijke betekenis van de heilige Wet te leren verstaan.

Want waar gaat het in de eerste plaats nou om in de Wet van God? Liefde, liefde, liefde tot God. En daarom krijg je ook inderdaad bevindelijke geloofskennis van God, want God gaat Zijn liefde in je hart uitstorten, en dan komt de liefde tot God in je hart openbaar. Hoe gaat de Heere Zich nu laten kennen in het leven van een zondaar die bekeerd wordt? Dan zie je iets heel moois in het werk van de Heere. Dat de Heere dat op heel verschillende manieren kan doen. Er zijn kinderen van God, er zijn mensen, er zijn kinderen, jongeren en ouderen, die tot bekering komen. Die God leren kennen.

Ja, wel als een heilig God, als een rechtvaardig God. Je zou bijvoorbeeld aan de stokbewaarder kunnen denken. Die heeft ervaren: voor die heiligheid en voor die majesteit van God, kan ik niet bestaan. Ik ben een zondaar. Ik kan aan de heilige eisen van Gods Wet niet voldoen. Maar bij Zacheüs ging het heel anders. Toen Zacheüs daar hoog in de boom zat, ervoer hij niet zozeer in de eerste plaats die heiligheid en die rechtvaardigheid van God. Hij ervoer iets heel anders van God. Namelijk Zijn goedertierenheid, Zijn ontferming en Zijn liefde. Maar daar tegenover leerde hij zichzelf kennen als een zondaar voor God.

Dus wat gaat de Heere doen, als Hij begint te werken in je leven? Hij gaat iets van God – mag ik het zo eens zeggen? – afdrukken in je hart, iets van Zijn deugden. En dat wordt alles niet op één dag geleerd. Maar de Heere doet het bij de één zus, en bij de ander zo. De ene wordt krachtdadiger getrokken, en de ander wordt lieflijker getrokken. En zo krijgen ze een kennis, een beginnende kennis van God om tegenover Die God te zien, wie wij zelf zijn. Daar gebruikt de Heere nu Zijn Wet voor. Want Die God, Die je leert kennen, Die eist volmaakte liefde. God liefhebben boven alles.

Nou, gemeente, is het je daar om te doen? Wie heeft God lief boven alles? Ja, dat zijn vragen, maar die mogen toch gesteld worden, gemeente? Dat is Hem kennen, dat is Hem hoogachten, dat is Hem tot je Deel hebben. Dat is hem gehoorzamen, dat is om jezelf alleen maar aan Hem te onderwerpen. Dat is op Hem vertrouwen in alle omstandigheden. Ja, dan begeer je niets liever, dan met heel je lichaam en met heel je ziel Hem te verheerlijken. Dat is God liefhebben boven alles. Daar heb je de eerste geestelijke betekenis van de Heilige Wet.

Dan komt de Heere vanmorgen, en Hij komt bij u allen Persoonlijk op bezoek. Ja, dat is kerk houden hè? Je zit hier niet vrijblijvend! De Heere komt op bezoek. En Hij komt met Zijn Heilige Wet deze morgen bij jou en bij u met Zijn liefdeseis. Dat is Hij zó waard! Dan komt Hij deze morgen en dan gaat Hij je twee vragen stellen. Luisteren, gemeente. ‘Ben Ik dan een Vader, waar is Mijn eer? En ben Ik een Heere, waar is Mijn vreze?’ Nou? Wat geef je nou als antwoord? Hier is de Heere in het midden, door de prediking van het Woord. Hij vraagt een antwoord. Hebt gij Mij lief boven alles? Is je leven totaal in overeenstemming met Mijn Wet? Is er nou in je leven niet de minste gedachte, niet de minste begeerte, niet de minste neiging, waarmee je God zou onteren?

Ben je nou geheel en al voor honderd procent een mensenkind die God liefheeft? Die aan Zijn Wet gehoorzaamt? Dat is de eis die heel na aan uw en jouw hart wordt gelegd. En dan moet u eens luisteren, wat deze grote God mag eisen van u en van jou. 'Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht.' Is het zo? De Heere vraagt de hoogste liefde. Hebt u de Heere zó lief? En dan komt het tweede deel van de liefdeseis van God. 'En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven.'

Dus naast het liefhebben van de Heere, eist de Wet ook het liefhebben van onze naaste. Jongens en meisjes, wie is jouw naaste? Eigenlijk moet ik het anders vragen. Ouderen in ons midden, van wie bent u een naaste? Wie is dat? Dat zijn onze medemensen. Dat zijn allen die uit Adam en Eva zijn voortgekomen, want ten diepste zijn wij allen familie van elkaar. In Handelingen 17:26 hoor ik Paulus zeggen: 'En heeft uit énen bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op den gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden tevoren geordineerd, en de bepalingen van hun woning.'

Al die mensen, niemand uitgezonderd, moeten wij liefhebben. Dat is nogal wat! Dominee, moet u eens luisteren. Daar zit er eentje bij mij in de klas, die is zó vervelend. Die pest mij nou altijd. Uw naaste liefhebben als uzelf. Dominee, er is iemand die heeft zoveel schade in mijn leven berokkend. Ik heb zulke erge dingen in mijn leven meegemaakt. Als ik de dader onder ogen kom, weet ik niet wat het is om lief te hebben. Dat begrijp ik. Ik zou er heel veel over kunnen zeggen, maar ik zou eigenlijk even willen doorstoten naar de diepte.

Wie bent u nou voor God? Ben je niet de grootste der zondaren? Een vijand, een goddeloze? En wat heeft God gedaan? 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.' Het kan heel moeilijk zijn om vijanden lief te hebben maar, – mag ik het eens zeggen? – het is wel mogelijk, vanwege de liefde Gods. De liefdeseis van de Wet blijft toch, om al onze naasten lief te hebben als onszelf. Dat betekent dat we onze naaste moeten liefhebben en moeten eren, moeten beminnen, moeten helpen. En niet alleen voor de tijdelijke dingen, maar boven alles voor de geestelijke dingen.

Nou, is het zo in uw leven? O ja, dat kost zelfverloochening, om die nare collega toch te helpen, als die je vraagt om hulp. Om toch maar vriendelijk gedag te blijven zeggen tegen die vrouw bij u in de straat, die het je soms zo lastig maakt. En toch, als er misschien in de kring van de familie ook lastige verhoudingen liggen, om dan zelfverloochening te beoefenen, om tóch lief te hebben. Voel je hoe onmogelijk dit is? Toch is dit de liefdeseis van God: God liefhebben boven alles en al onze naasten. Wat voor geslacht, wat voor land, wat voor taal ze ook spreken.

Wie ze ook zijn, wat hun rang of stand ook is; liefhebben als jezelf. Om die ander altijd maar weer uitnemender te achten als jezelf. Daarom gemeente, de liefde tot God en de liefde tot de naaste, is onlosmakelijk met elkaar verbonden. Want de liefde tot de naaste vloeit voort uit de liefde tot God. Daarom hangt aan deze twee geboden de ganse Wet en de profeten. Dat wil zeggen: In de Wet van God staat geschreven wat God eist, en de profeten hebben de inhoud van de Wet altijd zuiver verklaard en gepredikt.

Kijk, daar heb je de geestelijke betekenis van God lief te hebben boven alles, en je naaste als jezelf. Hoe dan? Volkomen. Dan noemt de Catechismus terecht vier aspecten van ons menszijn. Ons hart, onze ziel, ons verstand en onze kracht. En met deze vier aspecten van ons menszijn, vraagt de Heere honderd procent liefde tot Hem en onze naaste. Dat is de geestelijke betekenis van de Wet. Wat betekent het hart? Dat is de plaats waar je gevoelens uit opkomen, waar je begeerten uit opkomen, waar je neigingen uit opkomen. Uit het hart vloeien de uitgangen van het leven. En wat hier diep in het hart vanbinnen ontstaat, dat zal uiteindelijk openbaar komen in woorden, daden en gedragingen. God eist dus liefdesdaden, die ontspringen vanuit het hart. Daarom moet het een volkomen hart zijn. Je kunt niet twee heren dienen. Je kunt niet op twee gedachten hinken. Dan moet je of de ene liefhebben, of de ene haten. Het kan niet zo zijn in ons leven: de wereld wat en God wat. Dat wil God niet. Met een volkomen hart Hem liefhebben en onze naaste.

En dan onze ziel. Dat heeft met onze wil te maken. Dat we niets anders willen dan wat God wil. Dat we werkelijk mogen leven vanuit het gebed: 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.' Dan met heel je verstand. We hebben een redelijk verstand van de Heere gekregen. Een middel om kennis te verstaan en te bewaren. Wat is er in ons verstand allemaal te vinden? Waar denken wij aan? Wat overdenken wij en wat bewaren wij hier in onze gedachten? Is het alles doordrenkt van de liefde tot God en de liefde tot onze naaste?

En dan onze krachten. Dat ziet op je lichamelijke krachten. Waar kijken je ogen naar? Waar luisteren je oren naar? Wat doen je handen? Wat doen je gevoelens? Wat doen je voeten? Wat doe je met je lichaam? Komt in je lichaam, in je lichaamskracht ook openbaar: God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf? Ja gemeente, dat is wat! Dit is de liefdeseis van God.

En dan nu die laatste vraag, vraag 5. Hoort u Christus spreken tot u, tot jou? Kunt gij dit alles volkomenlijk houden? En dan het antwoord. En dat moet u eens een ogenblik overdenken, welk een goede, majesteitelijke God, God is. Welk een liefdevolle Vader Hij is, zoals Hij Zich in het paradijs heeft geopenbaard. En wie u, jij en ik zijn tegenover die God. En dan die vraag: Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Neen ik. Je zou je toch weg moeten schamen. Wat heb je op God tegen? Kun je iets verkeerds zeggen van deze God? En dan onze werkelijkheid. Neen ik, want, o gemeente, ik ben van nature geneigd God en onze naaste te haten. Nou, daar zitten we met onze godsdienst. Zo is het met ons allemaal. Is dat niet verschrikkelijk?

We gaan naar onze tweede gedachte: Een ootmoedige belijdenis van de Wet.
Neen, neen, ik kan het niet. De remonstrant, die zegt het ook: Ja, dat is waar. Wij kunnen niet, maar zeggen ze: wij willen dat wel. Zou dat, zou dat echt? O gemeente, weet u, als de Heilige Geest je gaat leren, en dat is zo'n aangrijpende ontdekking, want we kunnen ons zo heerlijk verschuilen hè? Ik kan niet. Daar kunnen we het jaren mee volhouden. Ik kan het toch niet? Het zit veel dieper. Het is veel erger met ons, want wij *willen* niet. Gods Woord zegt het ons ook eerlijk: 'Er is niemand die rechtvaardig is, ook niet tot één toe. Er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt.' Ja, zegt Paulus in Rom. 8:7: 'Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet; want het kan ook niet.'

O gemeente, ik moet echt scherp zijn, omdat Gods Wet scherp is. Er is bij u en jou en mij geen volmaakte liefde tot God, en daarom ook geen liefde tot onze naaste. Wat dan wel? O, die dodelijke neiging om die lieve God te haten! Wij zijn van nature geneigd God te haten, en onze naaste ook. Ja, van nature. Wat is dat voor een uitdrukking? In de Bijbel kom je ook het woordje 'eertijds' tegen. Paulus gebruikt dat woordje bijvoorbeeld, om de tijd aan te duiden vóór zijn bekering. Dat is een mens die van nature in de zonde leeft en die in de zonde wandelt.

Dat is onze doodsstaat. Dood in de zonden en de misdaden. En als je geestelijk dood bent, gemeente, dan is er geen oprechte geestelijke liefde tot God en onze naaste. O jawel, dan geeft de Heere in Zijn algemene goedheid nog wel liefde onderling, maar de liefde die de Heere van ons eist, die is er van nature niet. Maar wel een neiging om Hem en onze naaste te haten. Want kijk gemeente, als de Heere Zijn weerhoudende genade inhoudt, en Hij laat mensen aan hun lot over; ik hoef u toch niet te vertellen, als je om je heen in de wereld kijkt, dat een mens als een beest kan worden? Hoe mensen soms gruwelijk met elkaar omgaan, in brute haat en vijandschap.

Dan lijkt soms alle vorm van algemene liefde weg te zijn. Dan blijft er haat en nijd over. Daarom is het een zegen en een blijk van Gods goedheid en lankmoedigheid, als de Heere nog goede verhoudingen wil geven. Maar als het ten diepste gaat om de geestelijke betekenis van de Wet, en Gods Geest laat je het zien, dan moet je het echt gaan beamen: Hier vanbinnen leeft echt een neiging om God en mijn naaste te haten. O, dan kom je in de binnenkamer voor God terecht. En wat ga je daar doen? Dan word je zó verdrietig en dan ga je wenen. Dan krijg je een verbroken en verslagen hart, als God je doet geloven, dat je schuldig staat aan de ganse Wet.

Dat je aan de liefdeseis van Gods Wet niet kan voldoen. Weet je waarom je gaat huilen, waarom je gaat wenen? De liefde van God is in je hart uitgestort. Er begint kennis van Die grote God te komen, tegen Wie je gezondigd hebt. Dat gaat pijn doen. Dan zeg je: zo is het, er is in mij een drang om te zondigen. Er is in mij geen drang U lief te hebben. Er is in mij alleen maar zonde en ongerechtigheden. Ik ben vleselijk, ik zit vast aan de wereld. Ik wil U ten diepste niet dienen. Ik heb de band met U verbroken en daar voel ik mij prima bij, Heere. Maar nu heb ik gezien, hoe verschrikkelijk dat is. Er is iets in mijn hart gekomen, dat U gaat liefhebben. En nu vind ik de zonden zó verschrikkelijk! Ik wil niet meer zondigen, Heere, want ik voel dat het zo'n scheiding brengt tussen U en mijn hart.

O Heere, ik kan niets anders belijden. Heel mijn leven is verzondigd. Ook al heb ik heel mijn leven netjes in de kerk gezeten. En toch Heere, ik ben een zondaar, een grote zondaar. En ik kan niets anders dan bedelen. Psalm 38:8: 'k Wil mijn misdaân, die U tergen, niet verbergen. Ik bedek voor U die niet. 'k Ben vanwege al mijn zonden, die mij wonden, vol van kommer en verdriet. Zeg, vindt de Heere je zo wel eens in de binnenkamer? Als een verloren zoon die tot zichzelf gekomen is, en gezien heeft in de spiegel van de Wet, hoe ellendig het is. O, wat een ontzettende werkelijkheid!

Neen, dat is niet te kras uitgedrukt, dat iemand ooit gezegd heeft: Er is geen ongelukkiger schepsel naast de duivel, dan een mens die van nature geneigd is, God en zijn naaste te haten. Dan wordt de zonde een last. Die drukt je schouders naar beneden. Dan word je bedroefd over jezelf. Dan word je echt een ellendige in de beleving voor God. Kijk gemeente, dat zijn nu de eerste lessen die de Heere gaat geven op de school van vrije genade: Kennis van God, kennis van je ellende door de Wet.

Ja, dat is een vernederende weg en toch zo profijtelijk. Want je wordt ingewonnen om te buigen voor God. Weet je wat zo'n wonder is? Je gaat erkennen dat je strafwaardig bent. Je gaat erkennen, dat je verdiend hebt dat de Heere nooit meer naar je om zal zien. En toch, terwijl dat pak van zonden op je hart drukt, kom je niet om. Dat is een geheim. En dat mag ik u preken. Want weet je wat er eigenlijk gaat gebeuren, als de Heere begint te werken in je leven? Of het nou gelijk uit je kinderjaren is, of plotseling, maar dan kom je met God in aanraking.

Dan begint er eigenlijk een rechtszitting plaats te vinden. In die rechtszitting wordt je leven gelegd naast de heilige Wet van God, en dan ga je ogen des geloofs ontvangen. Om te zien hoe je leven is geweest in het licht van Gods Wet. Dan word je schuldig en dan ben je een misdadiger die voor de rechtbank staat. Toch kom je daar niet om. Waarom niet? Ik heb het eigenlijk al gezegd: Christus is bezig om je te ontdekken aan je zonde. Het is Zijn leiding en het is Zijn orde om je zo te leiden. Hij laat je zien in de spiegel van de Wet. En als Hij dat doet – dat moet je echt onthouden en vasthouden hoor! –; als Christus een zondaar gaat ontdekken aan de zonde, leidt Hij zo'n zondaar altijd tot Hemzelf als Zaligmaker.

Dan is er sprake van een Evangelische ontdekking. En ook dat moet ik wel even zeggen, want we komen in de Bijbel mensen tegen die ontdekt zijn aan hun zonden, maar nooit bij Christus terecht gekomen zijn. Denk aan Judas, aan Kaïn, aan Saul, Simon de tovenaar en Démas die de tegenwoordige wereld weer lief gekregen heeft. Daarom kan er ook een algemene ontdekking zijn in het leven van een zondaar. Dat kan twee kanten opgaan. Of het leidt uiteindelijk tot een breuk met de kerk, een breuk met de Heere, een breuk met Zijn Woord. Zoals bijvoorbeeld Kaïn, die de wereld inging, of Démas. Of je wordt een rijke jongeling en blijf je wel godsdienstig, maar ga je proberen zelf de Wet te houden en denk je ook nog wel, dat dat aardig lukt. Dan komt iemand openbaar als een heel wettisch persoon, maar hij komt nooit als een arme zondaar aan de voeten van Christus terecht.

En dat is nou zo anders, zoals in zondag 2. Want als de Heere Jezus Zich begint te ontdekken in je leven, al heb je dat helemaal niet in de gaten in het begin van het geestelijke leven. Dan is Hij niets anders aan het doen, dan plaats te maken voor Zichzelf als de Zaligmaker van zondaren, als de Borg Die de schuld op Zich genomen heeft, om je met God te verzoenen. En waaraan kun je weten, gemeente, ook al in het begin van het geestelijke leven, dat Christus bezig is om je te ontdekken aan je zonden?

Dat is eigenlijk heel iets wonderlijks. Als je dan in de binnenkamer voor God bent met al je zonden en ongerechtigheden, dan mag je dat hartelijk gaan belijden. Dan ben je eerlijk voor God en dan zeg je: Niets wil ik meer voor U bedekken, Heere. Heel mijn hart ligt voor U open. Kijk er maar in, Heere. Je wilt ook niets meer verbergen. Je wordt oprecht gemaakt. Neen, je gaat niet alleen grote zonden belijden die je gedaan hebt. Maar je wordt ervoor ingewonnen; hier vanbinnen leven alle zonden. Het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf, ik ben in ongerechtigheid geboren. Je gaat het hartelijk belijden en je wilt er niets van afdoen. Je wordt over-gebogen om je zonden te belijden.

Het tweede kenmerk waaraan je kan weten, dat Christus op een verborgen wijze bezig is om je zondaar te maken voor God: je wordt bedroefd. En u die daar geen vreemde van bent, zal je het hartelijk met mij eens zijn. Als je dan in de binnenkamer voor God oprecht je zonden mag belijden, en je mag werkelijk je zonden bewenen, zodat er tranen van oprecht berouw zijn, dan zeiden ze vroeger wel eens in de prediking: Zulke tranen zijn zoet. Wonderlijk hè? Je zou ze niet willen missen.

Er is nog wel niets opgelost, maar toch, dat hartelijk huilen voor God, dat hartelijk wenen voor God en dat belijden voor God, en daarbij in dat gebed ervaren dat er een open toegang is tot God. Dat je mag ervaren: Mijn gebed komt hoger, al durf je nog niet van verhoring te spreken. Maar in je gebed, in je belijdenis, in je hartelijk wenen over je zonden, is daar toch bij tijden en soort, laat ik het maar zeggen, een opening, een ruimte. Je kunt het kwijt, je kunt het kwijt. Dat komt omdat de Heere Jezus op verborgen wijze in je ziel werkt.

Sterker nog. Hij is op dat moment, en echt, dat is nog verborgen, maar dat komt openbaar: Hij is op dat moment niet alleen als Profeet bezig om in je leven je zonde te laten zien. Maar terwijl je als boeteling buigt voor de Heere en oprecht alles mag belijden, pleit Hij in het Hemel-hof voor je behoud. Weet je hoe je dat kan weten?

Dan kom ik bij een derde aspect van die zuivere zaligmakende ontdekking. Als je dan daar op je knieën ligt voor God, en je mag alles hartelijk belijden, en je mag die open toegang ervaren naar Boven, al weet je nog niet hoe het allemaal opgelost moet worden, is daar toch al het gebed: O God, wees mij zondaar genadig. Dan is er toch vanaf dat allereerste begin al dat gebed: Vergeef mij al mijn zonden, die Uwe Hoogheid schonden.

Als dat oprecht in je leven is, al kun je nog niet verder komen dan dat. Maar als je dat mag erkennen, mag ik op grond van het Woord zeggen: Dan ben je geen vreemde van de zaligmakende ontdekkingen van Christus door Zijn Woord en Geest. Je kan er niet in rusten en de Heilige Geest zal je er ook niet in laten rusten. Want je kan alleen maar rusten, voordat je weet dat je Christus tot je Deel hebt. Als dat werkelijkheid voor je wordt, dan krijg je terugleidend licht en mag je zien: Alles wat eraan voorafgegaan is, was al Zijn werk.

Maar als het goed is, laat de Heere een zondaar nooit rusten, voordat hij Hem leert kennen als Zaligmaker. En daarom, we gaan eindigen. Onbekeerde zondaar, laat je ontdekken. Vraag om ontdekking. Want, en dat is een belofte van het genadeverbond, de Heere heeft gezegd: ‘Gij zult een walging van uzelven hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen.’ Dat is een belofte van het genadeverbond. En als je de ware ontdekking mist, die je tot Christus brengt, ga er maar om vragen. Heere, laat mij in de spiegel van Uw Wet zien. Laat mij de geestelijke betekenis van Uw Wet zien, opdat ik in die weg Christus mag leren kennen.

En als je hier zit, beladen met schuld en je weet niet hoe het opgelost moet worden en je bent onrein, en je bent bevreesd en je bent een door onweder voortgedrevene, een ongetrooste? Hoor en luister eens: In de Hemel is een Zaligmaker en Die ziet u, Die hoort u. Want in Gods Woord staat het geschreven: ‘Ik heb wél gehoord dat zich Efraïm beklaagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE mijn God.’ Blijf zo maar bedelen aan de troon der genade en laat niet af, hand en oog, op te heffen naar omhoog.

Amen.

Zingen: Psalm 77:1:

Mijn geroep, uit angst en vrezen,
Klimt tot God, het Opperwezen;
God, die, in mijn ongeval,
D' oren tot mij neigen zal.
'k Zocht Hem in mijn bange dagen;
'k Bracht de nachten door met klagen;
'k Liet niet af, mijn hand en oog,
Op te heffen naar omhoog.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 32:3:
'k Bekend', o HEER, aan U oprecht mijn zonden;
'k Verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden;
Maar ik beleed na ernstig overleg,
Mijn boze daân; Gij naamt die gunstig weg.
Dies zal tot U een ieder van de vromen,
In vindenstijd, met ootmoed smekend, komen;
Een zee van ramp moog' met haar golven slaan,
Hoe hoog zij ga, zij raakt hem zelfs niet aan.

Zegenbede.